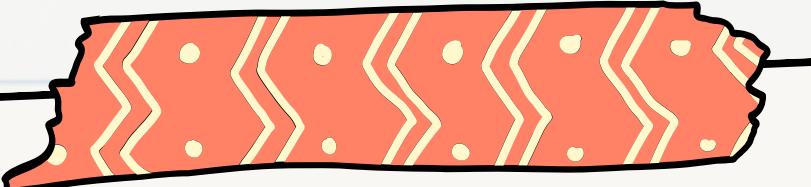

ARALIN VI

**pagbuo ng
pangungusap**

Presented by:
Margarette Duazo
Justin Garcia

SIMUNO

A. Simuno

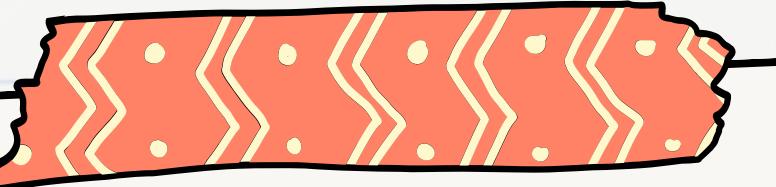
- Ito ang pinag-uusapan o paksa ng pangungusap

1.1 Simuno ng pangungusap

Halimbawa:

- *Mahalaga ang ating buhay*
- *Bawat Karapatan ay may katumbas na tungkulin*

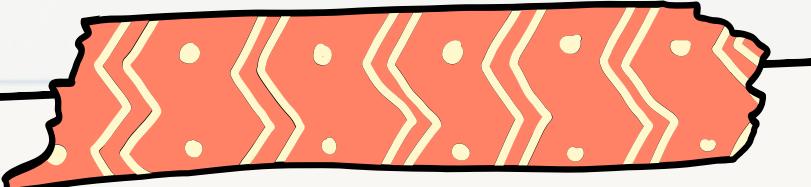

SIMUNO

1.2 Pamuno ng isang simuno o layon

Halimbawa:

- *Si Vicente, ang reporter ay pinangaralan ng Samahan ng pamamahayag. Sila ang dumalosa palaro, ang mga Atleta ng Pilipinas.*

SIMUNO

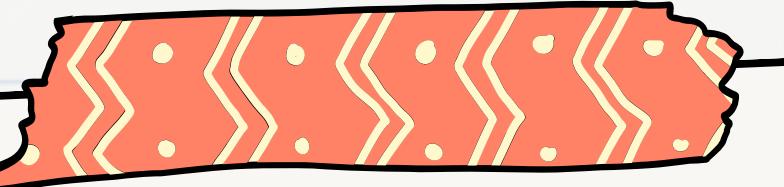
1.3 KAGANAPAN

- Pansimuno - angalang kaganapan ng pandiwang pang-awingna "ay".

Halimbawa:

- *si Jose Rizal ay Pambansang Bayani.*
- *Ang Kabataan ay pag-aso ng bayan.*

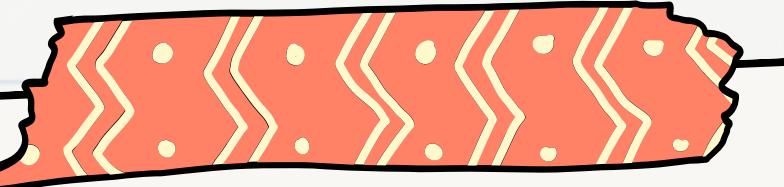
SIMUNO

1.4 Kaganapan ng pandiwang palipat o layon ng pandiwa.

Halimbawa:

- *Nag-alay ng bulaklak sa Mahal na Birhen ang mga Kabataan.*
- *Kumuha saila ng Ayuda sa Munisipyo.*

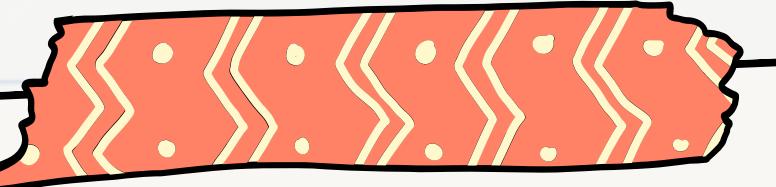
SIMUNO

1.5 Kagnapan ng pang-ukol o layon ng pang-ukol.

Halimbawa:

- *Ipinamahagi ng mga Kagawad ang tulong sa mga mamamayan.*

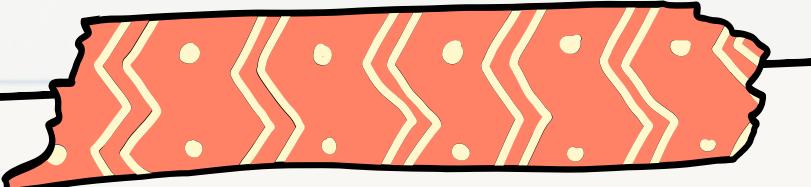
SIMUNO

1.6 Kaganapan sa di-tuwirang layon.

Halimbawa:

- *Ang barangay ay naghahanda ng pagkain para sa mga nagugutom.*
- *Ang mga mag-aaral ay namahagi ng mga damit at pagkain para sa mga bihaha.*

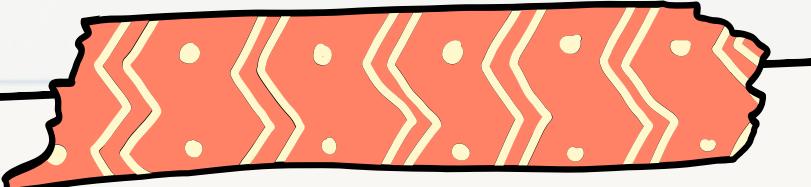

SIMUNO

Mayroon ding ibang bahagi ng panalitang hindi pangngalan subalit gumaganap ng pagkapangngalan bilang simuno o layon. Kabilang sa sustantibo.

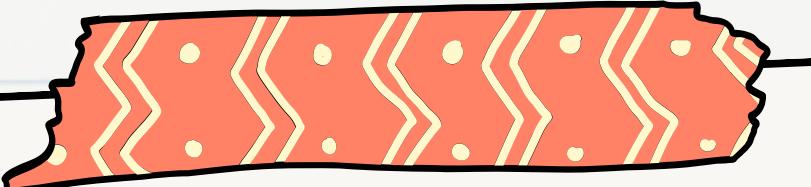
SIMUNO

2.1 Pangngalang-diwa

Halimbawa:

- *Ang pagtutulungan ng mga mamamayan ay katangian ng kapatiran.*
- *Ang pag-aaral ng iba't ibang wika ay nakapagpapalawak ng katalinuhan ng tao.*

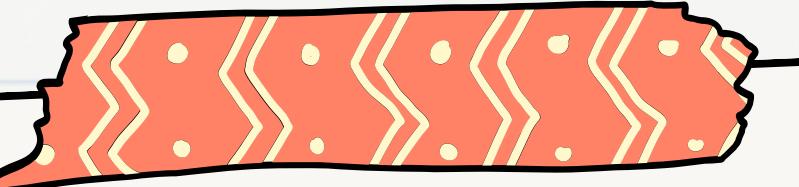
SIMUNO

2.2 Pawatas

Halimbawa:

- *Ang maglakbay sa nayon ay ipinagbabawal.*
- *Ang kumain ng prutasay nakakatulang sa kalusugan*

SIMUNO

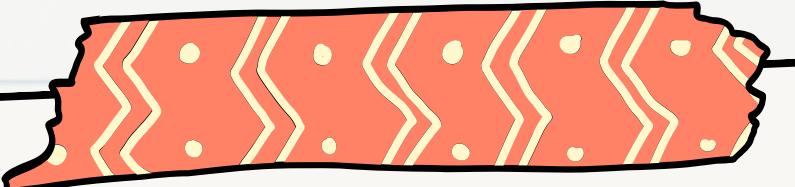
2.3 Pang-uri

Ang pang uri ay mga salitang nagsasaad ng uri o katangian ng tao, bagay, hayop, pook at pangyayari

Halimbawa:

- *Ang mababait ay binigyan ng parangal.*
- *Ang matataling ay nagpulung-pulong.*

SIMUNO

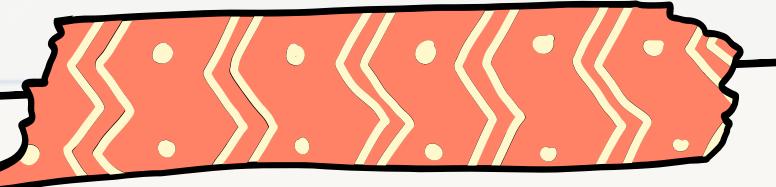
2.4 Pandiwa

Mga salitang nag bibigay buhay sa pangungusap dahil nag sasaad ito ng kilos ko galaw ng tao

Halimbawa:

- *Ang nag-aawitan ay ma kabataan.*
- *Ang nagsasayawan ay mga mag-aaral.*

PANURI

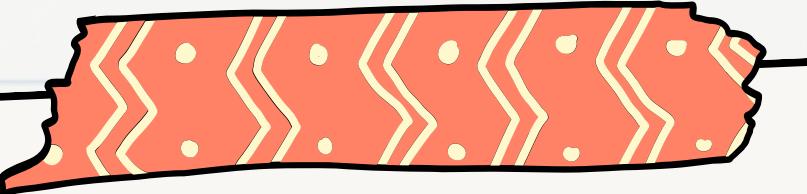
B: Panuring - maaring pantuloy, pang-uri at pang-abay.

Ito ang pinag uusapan o paksa ng pangungusap

Halimbawa:

1. *Si Jenny Lyn ay isang huwarang ina.*
2. *Ang malulusog na bata ay binigyan ng premyo.*
3. *Masuyong hinagkan ng ina ang napawalay na anak.*

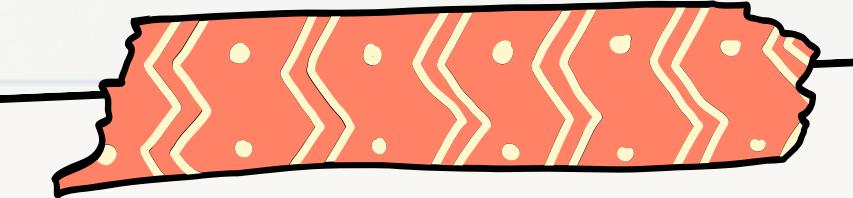
PANG-UGNAY

C. Pang-ugnay

maaring pang-angkop. Pang-ukol at pangatnig.

Halimbawa:

- *Ang lider na manggagawa ay inabutan ng sertipiko.*
- *Sina Nonoy at Marilou ay bumili ng pagkain para sa kanilang anak.*
- *Sila ay nagtipon at nagbalak ng gawain para sa susunod na araw.*

PANDIWA

D. Pandiwa

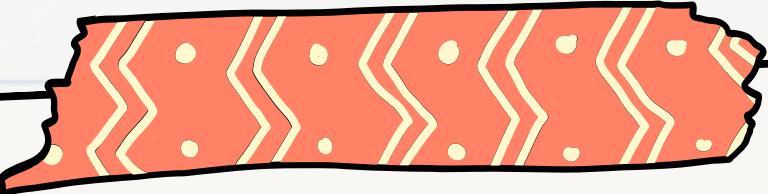
- Ang pandiwa o badyâ ay isang salita na nagsasaad ng kilos o galaw, isang pangayari, o isang katayuan.

Halimbawa:

- *Ang Alkayde ay nagtalumpati sa bulwagan*
- *Nagkakatuwaan ang mga kabataan.*

E. Sa larangan pa rin ng aghamwika, nananatili ang *pangngalan*, *panghalip*, *pang-uri*, pang-abay, at pandiwa. Subalit ang mga pantukoy, pang-ukol, pangatnig at pang-angkop ay tinuturing na lamang panandang pammbalarila (Structural meakers)

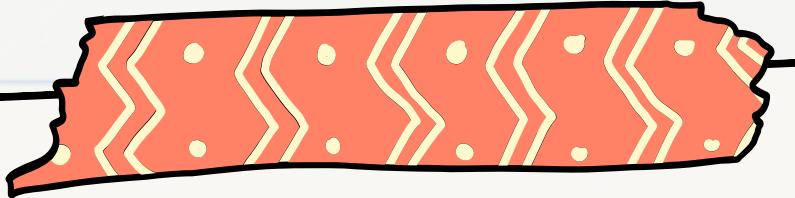

1. Mga Pantukoy

- Si, Sina, Ang, Ang mga - pananda sa simuno na laging pangngalan o panghalip.

Halimbawa:

- Si Bb. Manahan ay isang Turista.
 - Sina Claire at Sally ay magkapatid.
 - Ang mga mag-aaral ng IETI ay maaasahan.
 - Ang kaibigan ko ay maaalahanin.
-

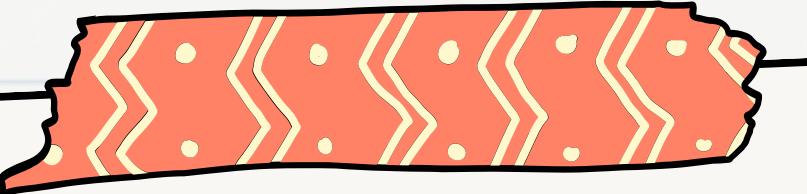

2. Ng at Ni

- Ang ng at ni ay laging sinusundan ng layon, na may-ari o may-gawa.

Halimbawa:

- Ang bahay ng pamilya ay malapalasyo.
 - *Kumuha sila ng Ayuda.*
 - *Ang mga sertipiko ng pagkilala at karangalan ay natapos na.*
 - *Ang klase nina Grace at Carla ay maaga.*
-

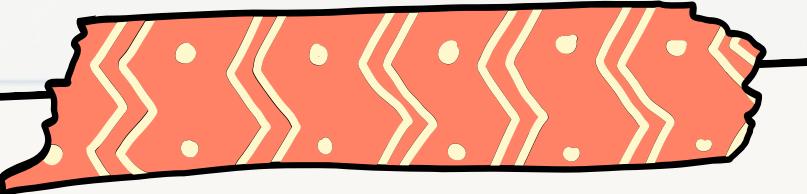
3. “sa” o “kay”

- Ang sa o kay ay pananda ng ganapan ng pook, damdamin o gawain.

Halimbawa:

- Namamasyal sila sa bukid.
- *Nakipag-usap ang tagatala kay Cindy.*
- *Naghahabulan ang mga bata sa mga damuhan.*
- *Makikisa kami kina Don at Xye.*

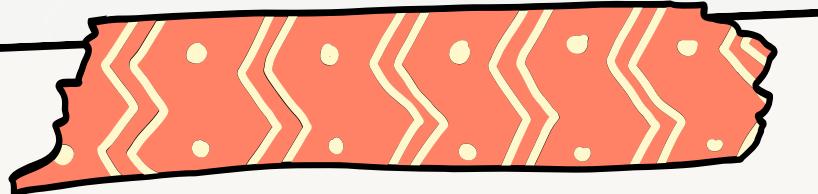

F. Mga Patingit

- Mga katagang walang kahulugan sa ganang sarili ngunit nagkakaroon ng kahalagahan kapag naisingit sa loob ng pangungusap.

Halimbawa:

1. Ba - pagtatanong

Kailan mo ba dadalhin ang aklat?

3. Yata - pag-aalinlangani

Si Francia yata ang huwarang kalihim.

5. Din/ rin - pati na

Mabait din ang kapatid.

Siya rin ang isasama.

2. Pala - pagkagulat

Marunong pala ang kapatid niya.

4. Nga - pagbibigay-din

Ito nga ang para sa'yo.

6. Daw/ raw - sabi ng iba

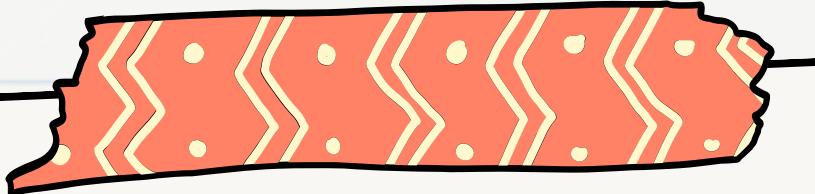
Kami raw ay magpupulong.

Lahat daw ay sasama.

7. Pa/ na - oras o panahon

Wala pa ang panauhin.

Tayo na sa Antipolo.

Ayos ng Pangungusap

1. Karaniwang Ayos

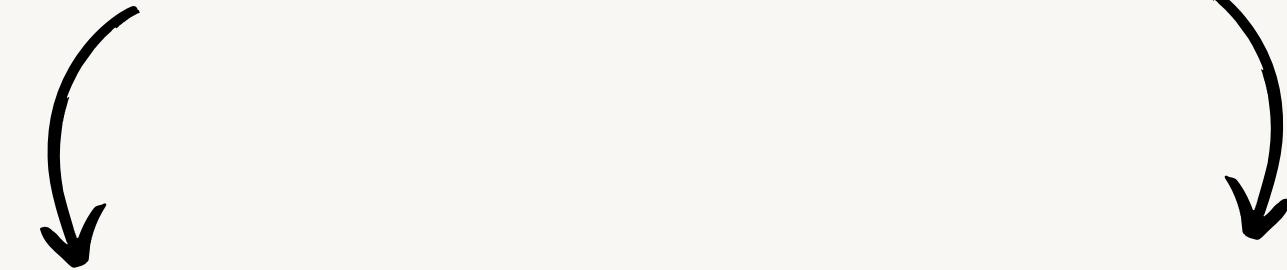
- nauuna ang panaguri sa simuno ng pangungusap. Madalas gamitin sapag-uusap.

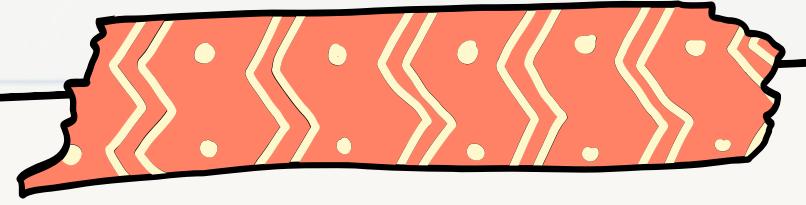
Halimbawa:

- Masaya kaming lahat.

Panaguri

Simuno

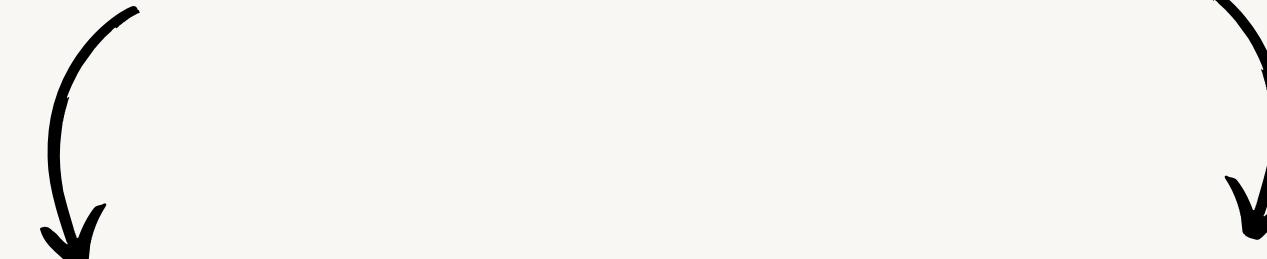
Ayos ng Pangungusap

2. Di-karaniwang Ayos

- nauuna ang Simuno bago ang panaguri. Lantad ang gamit ng ang.

Halimbawa:

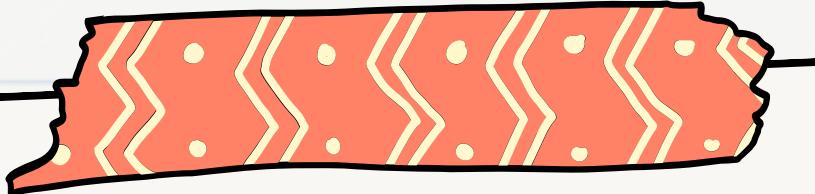
- Ang magkaibigan ay parehong marangal.

Simuno

Panaguri

A. Uri ng Pangungusap ayon sa Paraan ng Pag papahayag:

- nauuna ang Simuno bago ang panaguri. Lantad ang gamit ng ang.

1. Paturol - nagsasalaysay, naglalahad.

- Makakarating siya nang maaga.

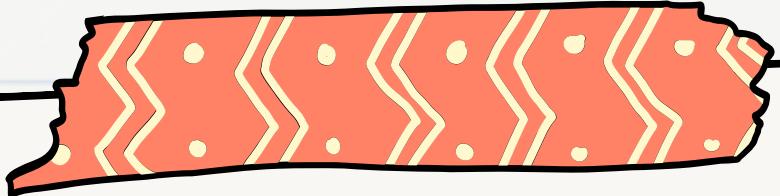
2. Patanong/ Pautos - nagtatanong o nakikiusap.

- Sasali ka ba sa paligsahan?

3. Padamdam - nagsasaad ng matibay na damdamin.

- Naku! Nalaglag ang bata.

B. Mga Bantas na ginagamit at paraan ng pagpapahayag

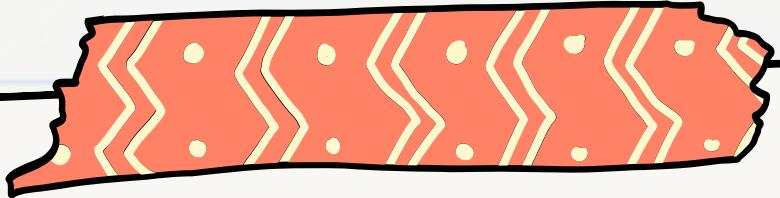
1. Paturol - nagpapahayag ng isang bagay o pangyayari. Tuldok (.) ang gamit na bantas.

- Masayang nagtipon-tipon ang pangkat.
- Dumating ang panauhin.

2. Patanong/ Pautos - nagtatanong ngaisang bagay o pangyayari. Ang bantas na gamit ay Tandang Pananong (?).

- Kailan matatapos ang pandemya?
- Totoo bang mahal mo sya?

B. Mga Bantas na ginagamit at paraan ng pagpapahayag

3. Pautos o Pakiusap - ginagamitan ng panunuyo na pahayag at nagtatapos sa tuldok (.) o Tandang Pananong (?).

- Pwede bang magdala ng gawain?
- Tumakbo ka ng mabilis.

4. Padamdam - nagpapahayag ng di karaniwang damdamin at ginagamitan ng bantas na Tandang padamdam (!).

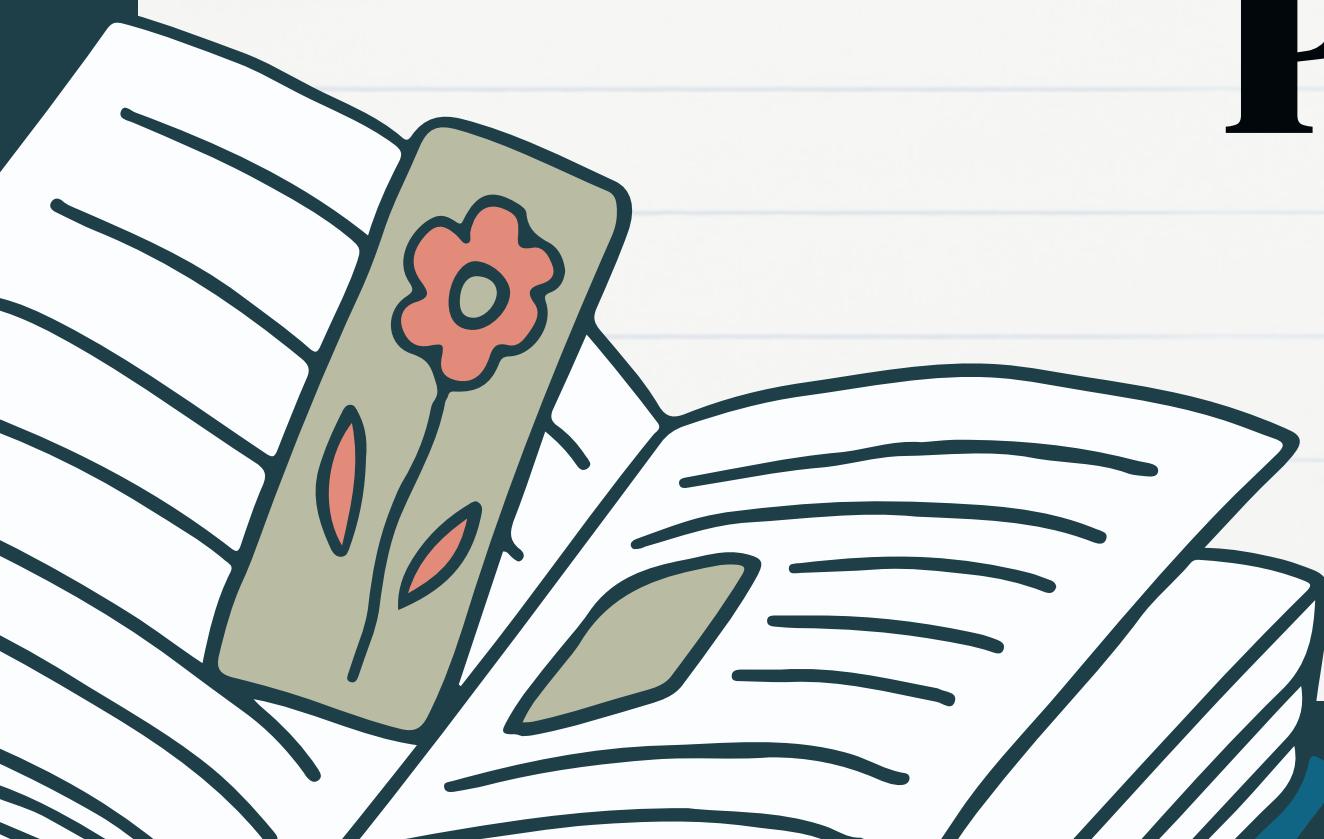
- Kahindik-hindik na pangayari!
- Aba! Nakakatakot!

MARAMING SALAMAT

SA

PAKIKINIG!

PAGSASANAY

A. Isulat sa patlang ang titik ng sagot upang makabuo ng pangungusap

1. Nagsimba kami	a. ay pritong manok
2. Mabigat	b. si Carmina
3. Si Juan ay kumakain	c. sa Baguio
4. Ang ulam natin	d. ng almusal
5. Mabait na bata	e. ang bag ni Francis
	f. noong linggo

B. Salungguhitang buong paksa o simuno ng bawat pangungusap. Pagkatapos, isulat sa patlang ang titik K kung ang ayos ng pangungusap ay karaniwan o tuwid. Isulat ang mga titik DK kung ang ayos ng pangungusap ay di-karaniwan o kabalikan.

1. Ang dating sirang kalsada ay inaspaldo na.
2. Masama sa katawan ang paninigarilyo.
3. Madalas kumain ng kendi at tsokolate si Benny.
4. Kami ay pupunta sa opisina ng koreo mamayang hapon.
5. Ang barkada ni Ellen ay magmemeryenda sa bahay bukas.
6. Si tito melchor ang maghahatid sa atin sa istasyon ng bus.
7. Nakabihis na at handa nang umalis ang mga anak natin.
8. Sina Finn at Jake ay naghahanap ng mga pambahirang karanasan.
9. Tumulong sa paglinis ng bakuran sina Juan at Jose.
10. Tumagal nang higit sa dalawang oras ang programa.

PAGSUSULIT

A. Isulat sa patlang ang salitang **SIMUNO** kung ang may salungguhit ay tumutukoy sa simuno o paksa ng pangungusap. Isulat ang salitang **PANAGURI** kung ito ay tumutukoy sa panaguri ng pangungusap.

1. Ang babaeng naka asul na damit ay nagbebenta ng mais.
2. Si Andrea ay nagsasaliksik tungkol sa buhay ni Jose Rizal.
3. Makinig ka nang mabuti sa payo ng iyong mga magulang.
4. Ang mga bagong empleyado ay magiliw na sinalubong ng meyor sa munisipyo.
5. Puno ng aral ang kuwento na isinalaysay ni Mang Berling.

B. Panuto: Kompletuhin ang pagkakasulat ng pangungusap gamit ang tamang bantas na nasa loob ng kahon.

6. Si Gng. Ponsal ang aking guro sa Retorika
7. Tutulong kami sa mga taong nasalanta ng lindol
8. Sino ang kumuha ng aking mga aklat
9. Aray Nahiwa ako ng kutsilyo.
10. Ilan ang iyong puntos sa ating pagsusulit

C. Tukuyin at isulat ang salita na binigay sa mga sumusunod:

11. Si Ginoong Malvar ang nahalal bilang pangulo ng samahan.
12. Masayang nakilahok sa paligsahan sina Gloria at Gemma.
13. Sinusuri nang mabuti ng mga imbestigador ang mga ebidensiyang nakuha sa lugar ng krimen.
14. Sila ay tumulong sa paglikas ng mga residente mula sa mapanganib na lugar.
15. Iligpit natin ang mga nakakalat na laruhan sa sahig ng sala.

